

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss om betänkande SOU 2023:72 En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande

Er beteckning: LI2023/03629

Synpunkter

Allmänt

Länsstyrelsen anser att det finns ett stort behov av vägledning för implementering av de förändringar som utredningen föreslår. Detta för att uppnå syftet med genomförandet, d.v.s. enklare och tydligare process vid genomförande av åtgärder som syftar till att bidra till en långsiktigt hållbar vattenhantering vid planläggning och byggande i ett föränderligt klimat.

1.1 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

I 4 kap 16 § punkt 6 saknar länsstyrelsen en skrivning om fördröjning, då detta kan vara en viktig åtgärd för att förhindra översvämningsspåverkan både inom och utanför planområdet (s 46). I många planärenden är detaljerna inte klara vid antagandet av planen. Därför behöver planbestämmelserna för dagvattenhantering kunna utformas på ett flexibelt sätt, t.ex. med skrivning av fördröjningsvolym per reducerad yta. Detta möjliggör att fördröjningsvolymen inte blir bestämd från början utan kan anpassas i ett senare skede när det blivit mer tydligt byggnaders storlek, placering och hur stor yta som ska hårdgöras. Ordet ”utförande” kan därför behöva omformuleras för att täcka in sådana flexibla planbestämmelser.

1.20 Förslag till förordning om ändring i vattenförvaltningsförordningen (2004:660)

Angående ändringar i 4 § och 5 § vattenförvaltningsförordningen bedömer vi att det är opedagogiskt att använda ordet status för att förklara begreppet status. Vi anser att nuvarande lydelse är tydligare där begreppet tillstånd används för att beskriva begreppet status.

7.2.11 Ny bestämmelse om krav på hänsyn till miljö kvalitet vid planläggning

Länsstyrelsen är positiv till att det är möjligt att vidta skyddsåtgärder utanför planområdet gällande miljö kvalitetsnormer. Idag ser länsstyrelsen att kommunerna inte alltid följer upp att de åtgärder som beskrivs i detaljplanerna genomförs. Det finns en risk att åtgärder utanför planområdet medför att de i lägre grad kommer att efterföljas.

7.2.7 Oklarheter avseende bedömningen av urbana vatten som kraftigt modifierade

Listan på antagna vägledning på s. 412 är inte uppdaterad. Havs- och vattenmyndighetens vägledningen för bedömning av kulturmiljö vid kraftigt modifierat vatten (KMV) och deras arbete med en vägledning kring bedömningsmetoder för orimliga kostnader är inte med. Om utredningens förslag genomförs är det också viktigt att observera att även vattenmyndigheterna behöver medel för deltagande i arbete med att uppdatera eller utarbeta nya vägledningar.

7.2.8 Går undantagen från vattendirektivets miljömål att tillämpa vid planläggning och byggande?

Vi håller med om att nuvarande vägledning kring kraftigt modifierade vatten (KMV) och mindre stränga krav inte ger tillräckligt stöd för att peka ut kraftigt modifierade vatten utifrån urban miljö. Därför pekas KMV urban miljö inte ut. (s. 418) Det är dock viktigt att poängtera att såsom regelverken för KMV ser ut så skulle ett utpekande av KMV urban miljö inte kunna innebära lägre krav på kemiska parametrar och dagvattenhantering, utan endast undantag i fråga om hydrologiska och morfologiska parametrar.

7.2.9 Vilken utredning behövs för att visa att en miljö kvalitetsnorm för vatten följs?

Vi delar bilden av att få miljöbedömningar görs i planärenden och att det borde vara fler planer som kan anses ha betydande miljöpåverkan. För att åtgärda detta är det viktigt med en tydligare koppling mellan plan- och bygglagen och miljö kvalitetsnormerna. (s. 432-434)

Vi delar bedömningen att fler aktörer såsom kommuner, verksamhetsutövare m.fl. som har miljöövervakningsdata behöver delta på vattenmyndigheternas samråd och skicka in sin data till nationella datavärdar. Detta krävs för att statusklassificeringar ska bli korrekta. Det behöver också finnas medel till vattenförvaltningens miljöövervakning. (s. 435-436 och s. 768)

8. Dagvattenhantering

Det har funnits ett behov av att definiera begreppet dagvatten och samordna lagstiftningen i frågan. Därför är länsstyrelsen positiv till att det nu görs och ser stora vinningar för kommuner och markägare som berörs.

8.3.6 Begränsade möjligheter att ställa krav på dagvattenhantering i detaljplan

Länsstyrelsen håller med om behovet att kunna styra dagvattenhantering mer i planer, så att det tillkommer lämpliga dagvattenlösningar och att möjligheten att uppnå kvalitetskraven inte äventyras. Vi instämmer även i behovet av att kunna reglera dagvattenrening, flöden och reningstekniker mer. (s. 458 och 503)

8.3.7 Otydlig reglering avseende krav på anordnande och underhåll av en dagvattenanläggning

Det är bra att möjligheten finns att exploateringsavtal får avse åtgärder för dagvattenhantering.

10. Överväganden och förslag

Vi ställer oss positiva till förslaget att tydliggöra att det är möjligt att inhämta yttranden från vattenmyndigheterna i planärenden. Vi är även positiva till att processen i fråga om prövning av normändring vid planprocesser liknar processen för prövning av normändring för verksamheter och åtgärder.

10.4.4 Nya möjligheter att ställa krav på skyddsåtgärder m.m. vid planläggning i detaljplan och områdesbestämmelser

Vi anser att förslagen kring skyddsåtgärder på s. 638 är bra. Det är dock viktigt att det följs upp att dessa genomförs. Vi tror inte att åtgärdsprogram är tillräckliga för att tillgodose behoven för vattenmiljön utan att det krävs beslutade skyddsåtgärder och tillsyn över dessa.

10.5 Förenklade strandskyddsregler för att underlätta planändringar

Länsstyrelsen vill påminna om svårigheterna med och hur resurskrävande det är att ta reda på om strandskyddet är upphävt eller inte för ett detaljplanelagt område som planlades innan 2009, då upphävande av strandskydd hanterades via ett separat beslut. Den svårigheten försvann i och med nuvarande lagstiftning när strandskyddet automatiskt återinträder och istället upphävs genom planbestämmelse på plankartan vid framtagandet av en ny detaljplan. Nuvarande hantering har bidragit till en tydligare tolkning av var strandskyddet är upphävt och bidrar även på sikt till att förenkla den digitala redovisningen av strandskyddade områden i och med digitala detaljplaner.

Betänkandets förslaget innebär att äldre beslut gällande strandskydd i detaljplan blir giltiga även om de i vissa fall inte klarar dagens prövning utifrån strandskyddets syfte att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Förslaget innebär även en otydlighet med vad som menas med "samma ändamål".

Länsstyrelsen ser en risk att förslaget kan leda till att områden med låg exploatering, exempelvis sommarstugeområden, ersätts med en avsevärt högre exploatering som inte är lämpad till platsen i värsta fall strider mot strandskyddets syften.

Länsstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att den eventuella vinsten med förslaget är försumbar. Förslaget riskerar istället att innebära en ökad arbetsinsats för både kommuner och länsstyrelser, och riskerar att inte tillgodose strandskyddets långsiktiga syften samt bidra till en otydlig uttolkning av var strandskyddet är upphävt. Förslaget om förenklade strandskyddsregler bör utredas i ett större sammanhang och en konsekvensbeskrivning behöver göras där bland annat nyttan med förslaget ställs mot de risker som beskrivs ovan.

Länsstyrelsen avstyrker därför förslaget.

10.6.3 Krav på skydd av vissa dricksvattentäkter

Införandet av detta förslag innebär en förstärkning av skyddet för vattenförsörjningen. Det kan dock även innebära att kommunen inte blir lika angelägna att medge bygglov till samlade bebyggelse på landet då genomförande av skyddsområden är en lång och dyr/krånglig process. Genomförandet av detta förslag kommer även innebära ökade kostnader länsstyrelsen som tillsynsmyndighet som då måste driva fram arbetet med att få till stånd skyddet.

10.8.4 Undantag för att tillgodose ett allmänintresse av större vikt

Vi anser att förslaget att ersätta det vedertagna begreppet "orimliga kostnader" inom vattenförvaltning med ett nytt begrepp är opraktiskt. Orimliga kostnader är etablerat inom vattenförvaltningen och det håller på att utarbetas vägledning kring det. Det nya begreppet "utan att medföra kostnader som är högre än värdet av nyttan (eller målet)" är inte heller tydligare än orimliga kostnader. Om man ändå vill ändra begreppet tycker vi att det begrepp som används i EU-dokumentet, oproportionerliga kostnader, är mer begripligt.

10.8.5 Undantag för konstruktions- och byggnadsarbeten

Vi är tveksamma till de ytterligare undantagsmöjligheter som utredningen föreslår i fråga om undantag vid byggnation och konstruktion samt utpekandet av blandningszoner. Detta då vattenmiljön riskerar att försämrans på lång sikt genom undantagen och att det är dålig överensstämmelse med hur MKN hanteras gällande verksamheter och åtgärder i dagsläget (s. 727-729). Det är viktigt att om sådana undantag genomförs att man ser till att det inte medför långvariga negativa effekter i vattenmiljöer.

10.8.6 Undantag när överskridandet av miljökvalitetsnormerna beror på en föroreningskälla utanför Sveriges gränser eller sker i en blandningszon

Angående införande av resultatnormer och gränsvärdesnormer anser vi att det är att komplicera ett redan avancerat regelverk ännu mer. Vi tror att det gör att vattenförvaltningen blir ännu svårare att

begripa för de planhandläggare och andra utanför beredningssekretariaten som behöver tillämpa regelverken.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med länsarkitekt Gustav Hellund som föredragande.